

glasilo delovne organizacije tovarne obutve **Peko** tržič

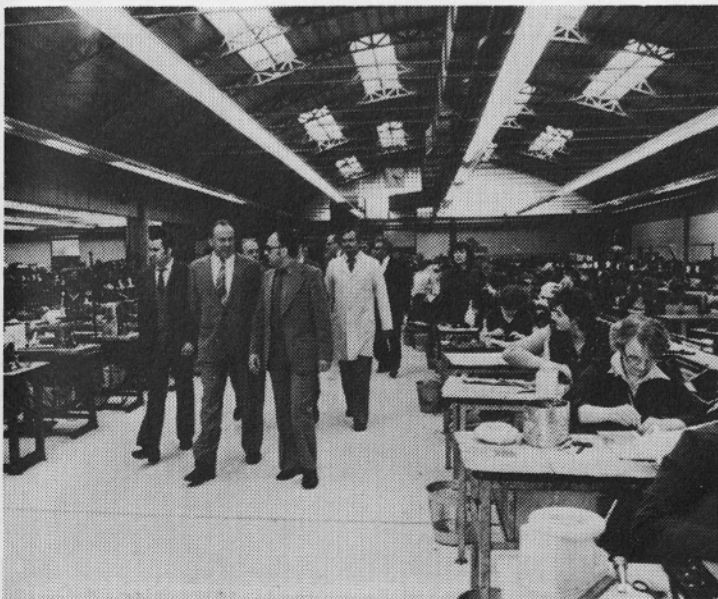
SLOVENSKA DELEGACIJA V BUDUČNOSTI

Predsednik CK ZKS, France Popit, predsednik IS SRS, Janez Zemljarič in predsednik poslovnega odbora LB, Janko Smole, so 17. aprila dopoldne, na poti do Koprivnice, obiskali kolektiv tozda Budućnosti v Ludbregu. Zastopniki občine Ludbreg, vodil jih je predsednik SO Josip Kosir, direktor Peka Franc Grašič in direktor tozda Franjo Repič, so skupaj s sodelavci predstavili gostom občino, predvsem pa delo in gospodarjenje v tozdu.

Tržičanom namreč »očitajo«, da so »krivi«, ker občina Ludbreg pri Varaždinu ni več na spisku nerazvitih občin. V tovarni danes dela 1269 domačinov. Medrepubliško sodelovanje so začeli delavci Peka pred trinajstimi leti, ko so pri Ludbreških čevljarjih kupovali zgornje dele za čevlje. Naročil je bilo vse več, zmogljivosti tovarne premajhne. S krediti Ljubljanske banke, denarjem tržiških čevljarjev in kolektiva v Ludbregu, so pred petimi leti zgradili na polju, nedaleč od mesta, novo, sodobno tovarno. Novembra leta 1976 so pognali stroje v šivalnicah zgornjih delov in montažne trakove v novi tovarni. Nova tovarna je na široko odprla vrata domačinom. V stari tovarni je delalo le 200 delavcev, za čevljarškimi stroji pa je danes v dveh izmenah 1269 delavcev. Do konca srednjeročnega obdobja, do leta 1985, bodo zaposlili še 390 novih delavcev. Zanje ob sedanji tovarni postavljajo novi proizvodni dvorani. Z referendumom so se v Budućnosti odločili za pripojitev k Peku in s 1. januarjem leta 1977 so postali tudi uradno tozda Peka.

Lani so zaposleni v tovarni izdelali že 1.057.000 parov čevljev in za 460 tisoč parov sestavnih delov za obutev. Veliko parov so prodali tako na zahodni kot vzhodni trg. Prigospodarili so 191 milijonov dinarjev dohodka, 41 odstotkov več kot predlanskim. Za 19 odstotkov so povečali storilnost, vsak zaposlen je na leto prigospodaril 178 tisoč dinarjev. Razlika s tozdi v Tržiču je še vedno velika, skoraj za 100 tisoč dinarjev, toda pri merilih je treba upoštevati vse posebnosti mladega kolektiva v Ludbregu. Povprečna starost zaposlenih v Ludbregu je 24 let, večina delavk je nekvalificiranih. Dobre delovne razmere v novih šivalnicah pripomorejo, da se tudi razlika v storilnosti z delavci v Peku zmanjšuje.

Visoki gostje so se v tovarni najbolj zanimali za dohodkovne vezi s Pekom. Prijetno so bili presenečeni, ko so zvedeli, da so vezi čvrste in da je sodelovanje samo nadaljevanje začete pred 13 leti.

Gostje so si ogledali proizvodnjo v šivalnici

Razgovori o sodelovanju

»Pri nas je bilo dovolj dela voljnih ljudi. Tržičani so nam prišli nasproti z znanjem in tehnologijo, zato težav ni bilo,« je ugotovil bivši župan Ludbrega. Gostje so se zanimali, koliko ljudi je zaposlenih v režiji. Očitno zadovoljni z odgovorom, da med režijci ni gneče, je predsednik CK ZKS France Popit menil, da bi kazalo med tozdi, tako kot ima Peko urejeno glede dinarskih sredstev, meriti tudi devizni prispevek posameznih tozdo.

Letos naj bi v Budućnosti izdelali 1.163.000 parov čevljev in 510 tisoč parov sestavnih delov za čevlje. Obveze so velike, težave v preskrbi z repromateriali pa silijo delavce Peka, tako v Tržiču kot v Ludbregu, da vsakodnevno prilagajajo proizvodnjo. Slaba stran takih nenadnih zasukov se pozna tudi v kakovosti izdelkov, manjši storilnosti, pa tudi obljube naročnikom težko izpolnjujejo.

V vsakem paru čevljev je 36 odstotkov delov iz snovi, ki jo čevljarji uvažajo. Če bi hoteli v zaostrenih pogojih gospodarjenja pridobiti dovolj deviz, bi morali izvoziti več kot 60 odstotkov vseh izdelkov.

Vendar to fizično ni izvedljivo. Lani je Peko izvozil 40 odstotkov proizvodnje (vsi tozdi) v vrednosti 19 milijonov dolarjev na zahodna tržišča, vendar so morali 14 milijonov dati za uvožene repromaterialne. Pri menjavah čevljarških sezon morajo uvoziti posamezne stroje in opremo če hočejo izdelovati dobre modne čevlje. Za nakup potrebujejo devize, zato se trudijo povečati izvoz.

Zaposleni v Budućnosti so lani zaslužili povprečno po 6.379 dinarjev, 30 odstotkov več kot predlanskim. Vsak dan si delavci lahko v veliki jedilnici kupijo toplo malico za 8 dinarjev (ekonomska cena obroka je 32 dinarjev). Večina zaposlenih se vozi v tovarno iz Ludbrega in okoliških vasi. V občini živi v 6.100 gospodinjstvih 22 tisoč prebivalcev. Na vsakega od domačinov pride le 0,6 hektara obdelovalne zemlje, prav zaradi tega je veliko domačinov odhajalo delat v tujino. Vendar se jih je že več kot tisoč vrnilo. V občini so zrasli tudi drugi manjši obrati velikih tovarn. Največja tovarna pa je prav Budućnost, ki je odprla vrata domačinom.

Gostitelji so goste seznanili tudi z razvojem občine, nato pa so si ogledali šivalnico in montažni oddelek. V šivalnici so bili presenečeni, ko so zvedeli, s kakšno zavzetostjo so se zaposleni lotili tekmovanja v čast tretjemu kongresu samoupravljalcev. Tri mesece bodo merili moči, katera od 20 enot bo za doseganje proizvodnje, kakovosti, discipline in čistoče strojev pridobila največ točk in osvojila prehodno zastavico zveze sindikatov.

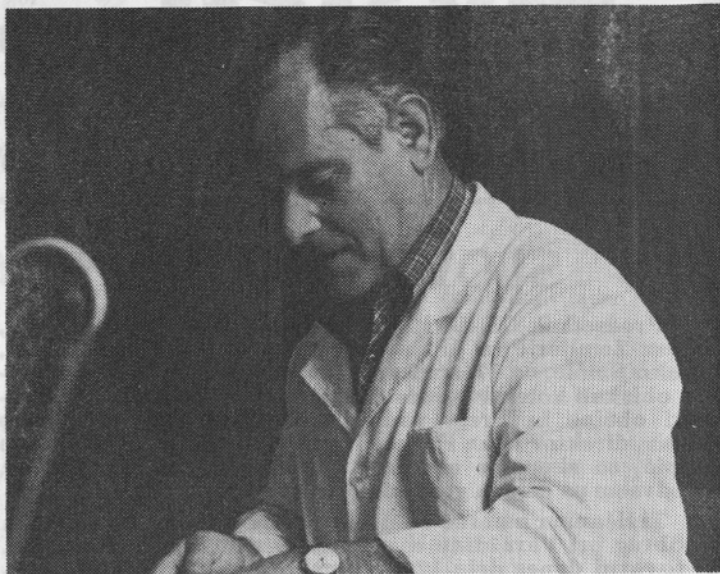
(Nadaljevanje na 2. strani)

PRIZNANJA IN NAGRADE

Med letošnjimi nagrajenci – inovatorji občine Tržič je tudi **FRANC BUČAN**, modelar zgornjih delov obutve. Nagrado in priznanje je dobil za **TEHNIČNO IZBOLJŠAVO PRI IZDELAVI DIREKTNO BRIZGANE OBUTVE**.

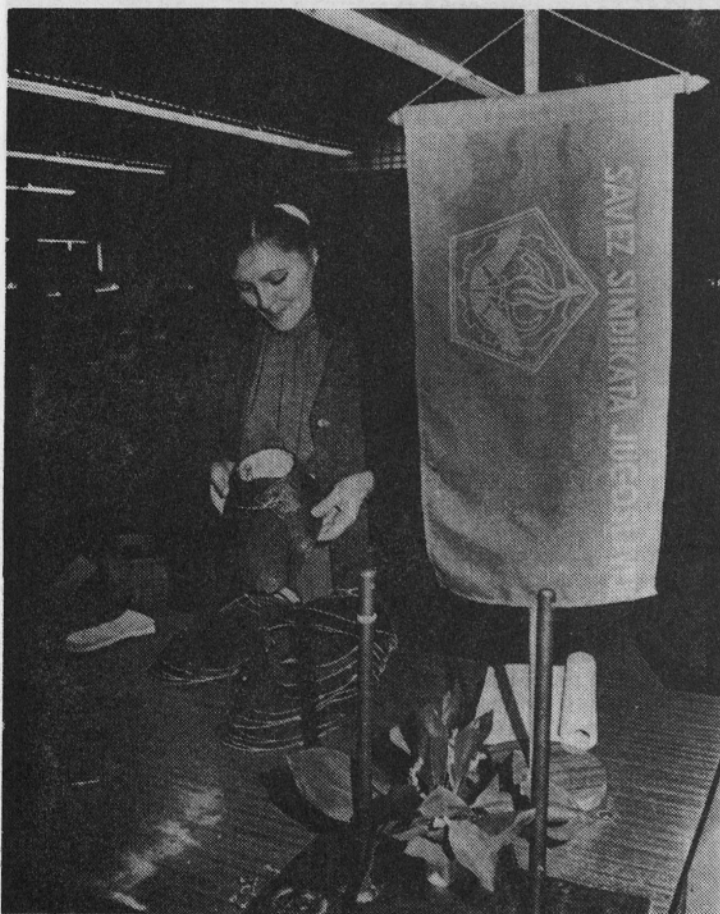
V prejšnjem postopku je bilo treba ob zgornjem robu podplata na golenice zarisati linijo za našivanje traku in nato našiti trak, da je bil omogočen spoj podplata in golenice. Po novem postopku so v sekalne nože na isti višini kot prej trak, vdeleni prebijači, na razdalji 7 mm in te luknje omogočajo čvrst spoj med golenico in podplatom. S tem sta odpadli dve operaciji: zarisovanje na golenico in našivanje traku.

Pri drugi izboljšavi je spremenjen način pritrjevanja golenic natikačev v zadnjem delu.

SREBRNI ZNAK SINDIKATA

Občinski svet Zveze sindikatov Tržič je na proslavi v čast delavskega praznika 1. maja podelil najbolj delavnim osnovnim organizacijam sindikata in posameznikom **SREBRNI ZNAK SINDIKATA**, najvišje priznanje ZS. Med posamezniki je priznanje dobil tudi **PAVEL ROBLEK** iz naše delovne organizacije.

Prehodna zastavica v oddelku 581/2

SLOVENSKA DELEGACIJA V BUDUČNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ob obisku delegacije so vodile delavke mojstra Draga Štimaca v šivalnici 581/2, ki so zbrale že 609 točk.

Vprašali smo mojstra in delavke, naj povedo, kaj mislijo o akciji:

DRAGO ŠTIMAC: »Za vsak odstotek preseganja plana dobimo dve točki, če smo pod planom odvzamejo točke. Trudili se bomo, da bo zastavica čimdlje na naši mizi.«

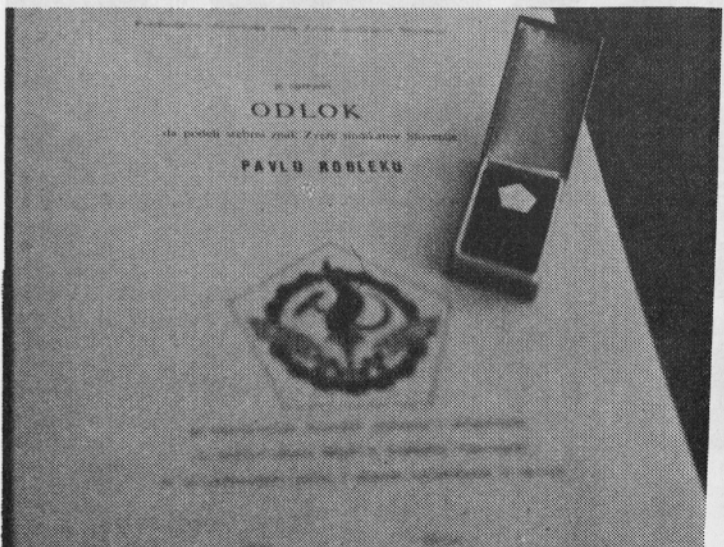
BOŽICA MIROSLAV: »Dobro organizirano delo, poznavanje vseh delovnih operacij nam pomaga. Vsak ob stroju se zaveda, da vsako napako drago plačujemo, zato se trudimo, da do njih sploh ne bi prišlo.«

MARIJA KUCHARIC: »Večina živi za to akcijo. Če dobro delamo, se nam to pozna tudi pri zaslužku. Ker smo vsi poprijeli, ni čudno, da smo prvi.«

DJURDJICA BUSIJA: »Za akcijo so nas znali navdušiti, veliko nam pomeni tudi prehodna zastavica. Jaz se kot dispečerka trudim, da na signalni plošči gori čim manj luči, to pomeni, da je dovolj sestavnih delov pri strojih, da delavkam dela ne bo zmanjkalo.«

Tekst in foto (Kunšič Mirko)

Po petih tednih akcije še vedno vodi skupina Dragutina Štimaca, ki je zbrala že 1137 točk, sledijo pa Ane Trnjak 837 točk, Vlada Novaka 830, Jelice Bačani 724 točk.

Dobitnikoma priznanj in nagrade **ISKRENO ČESTI TAMO**.

PROBLEMATIČNA OSKRBA Z ZGORNJIMI DELI

Pred dobrim desetletjem smo v Peku začeli z večjimi nakupi zgornjih delov pri kooperantih. Takrat so bila razmišljanja še taka, da gre pač začasne ukrepe, le redki pa so opozarjali, da bo hiter razvoj tovarne pomenil vse več dobav zgornjih delov iz krajev izven Tržiča. Danes vidimo, da kar 83 % vseh proizvedenih parov zgornjih delov dobimo iz drugih področij. S tem pa so povezane precejšnje težave, ki jih moramo obvladovati, če želimo zadržati dokaj velik fizični obseg proizvodnje, ki bo letos med 3,7 do 3,9 milijona parov gotove obutve.

Prvo četrletje letošnjega leta nam daje zanimivo podobo v proizvodnji zgornjih delov, zato bi jo veljalo malo razčleniti. Skupno je bilo izdelanih 1.079.654 parov zgornjih delov kar je le 2.964 parov manj od načrtovanih v letnem poslovnem sporazumu, v strukturi pa je to 852.133 delovnih ur, kar je 100 % od planiranih (851.840 delovnih ur). Gledano v celoti je bila proizvodnja zadovoljiva vendar nam analiza po posameznih izdelavih zgornjih delov daje povsem drugačno sliko.

PREGLED PROIZVODNJE PO POSAMEZNIH IZDELAVAH ZGORNJIH DELOV ZA I. ČETRLETJE 1981

Oddelek	plan v parih	izvršitev v parih	indeks	plan v urah	izvršitev	indeks
1	2	3	3:2	5	6	6:5
511 (Tržič)	47.371	49912	105	29.304	34.809	118
512 (Tržič)	160.920	170632	106	135.696	161.478	119
550 (Trbovlje)	175.650	176478	100	110.220	121.062	110
581 (za obutev Ludbreg)	92.400	67380	73	81.840	60.291	74
581 (za Bud.-Ludbreg)	380.721	402932	106	284.460	299.272	105
592 (za Obutev Partizan)	63.840	54000	85	55.880	50.446	90
595 (Ivančica)	154.930	138900	90	125.400	112.902	90
Novi Marof	23.760	19420	82	29.040	11.873	41
SKUPAJ	1.099.592	1.079.654	98	851.840	852.133	100

Zelo dobre rezultate kažeta izdelavi zgornjih delov 511 in 512 v Tržiču, ki sta preseglila tako plan v parih in še bolj plan v urah, zato jima gre vsa pohvala. Tudi v Trbovljah je bil plan izpolnjen in v urah še presežen, kar je dober rezultat. V tozd Budućnost so preseglili plan za lastne potrebe, četudi zaradi objektivnih problemov pri prodaji fleks obutve to ni bilo najbolj smotno, saj je ogromno gotovo obutve še v skladišču, medtem, ko za tozd Obutev niso izpolnili obveznosti in s tem povzročili težave v montažnih oddelkih v Tržiču. Kooperant Partizan iz Poznanovca zaostaja za planskimi obveznostmi, ker še ni v celoti aktiviral nove investicije. Tudi Ivančica iz Ivanca zaostaja za plani, ki smo jih sporazumno sprejeli, za letošnje leto. V Novem Marofu pa še niso aktivirane dodatne kapacitete, na katere smo računali v začetku leta.

Če bi tozd Budućnost in kooperanti izpolnili svoje planske obveznosti, bi bila zaloga zgornjih delov v začetku aprila ne samo 87.973 parov, ampak 143.000 parov, kar pa bi bilo povsem dovolj za bolj optimističen start v proizvodnjo za jesen-zima 81/82.

V prihodnosti bomo morali oskrbo z zgornjimi deli postaviti na trdnije planske temelje, pri tem pa imamo več možnosti in sicer da:

- povečamo kapacitete zgornjih delov tako, da bi presegle kapacitete montažnih oddelkov, ki se ne bi smeli več širiti. Večje kapacitete zgornjih delov bi zapolnjevali s sezonskimi izvoznimi posli,
- prilagodimo letni koledar v smislu usklajevanja kapacitet izdelav zgornjih delov in montažnih oddelkov,
- zaokrožimo proizvodnje posameznih tozd,
- pripravimo proizvodno prodajno usmeritev, ki bo temeljila na uravnoteženju minut za izdelavo zgornjih delov s kapacitetami montažnih oddelkov.

Verjetno bo potrebno najti kombinacijo možnih rešitev, ki bo najbolj optimalno razreševala dolgoročno oskrbo z zgornjimi deli.

V izdelavi zgornjih delov 511 so plani preseženi.

Božidar Meglič

PREDKONGRESNA AKTIVNOST

KONKRETNE NALOGE

Na tematski razpravi o oblikah pridobivanja in razporejanja skupnega prihodka in skupnega dohodka ter oblikovanja in sprejemanja meril za delitev osebnih dohodkov v sestavljenih organizacijah in delovnih organizacijah združenega dela so bili oblikovani naslednji sklepi in naloge:

- Reševanje problema pridobivanja in razporejanja skupnega prihodka je dolgotrajen proces. Doba trajanja procesa je predvsem odvisna od organiziranosti udeležencev v reprodukcijski verigi.

- Osnovno vodilo pri spreminjanju odnosov pri pridobivanju in razporejanju skupnega prihodka mora biti boljše gospodarjenje. To bo doseženo s tem, da se rezultati združenega dela približajo delavcu na ta način, da se rezultati merijo že na nivoju delovnih enot in ne samo skupno za TOZD.

- Predpogoj za smotno in uspešno ugotavljanje in razporejanje skupnega prihodka je urejeno planiranje. Pod pojmom planiranja moramo razumeti celoten kompleks planiranja od ureditve tehnološkega procesa, preko normiranja časa in materiala za posamezne faze tehnološkega procesa pa do končne proizvodne faze in realizacije na trgu.

- Skupni prihodek v okviru delovnih organizacij in tudi v višjih organizacijskih oblikah je možno ugotavljati povsod tam, kjer so TOZD povezane v reproceloti. Če so podane take organizacijske oblike, tudi parcialni interesi TOZD ne prihajajo do izraza. Nasprotno pa v organizacijah združenega dela, kjer izhodišče združevanja ni bila reprocelota, prihaja do težav pri

ugotavljanju rezultatov gospodarjenja in TOZD nastopajo kot klasične enote delovne organizacije z lastnimi interesi.

- Ugotavljanje skupnega dohodka na podlagi skupnih vlagan v bistvu ne predstavlja težav, težje pa je razporejanje tega dela dohodka po namenu porabe. Nakazana je bila možnost koriščenja tega dela dohodka za nagrajevanje po minulem delu.

- Pri razporejanju osebnih dohodkov so odločujoči elementi:
  - osnovno vrednotenje določenega dela ali opravila,
  - količina in kvaliteta opravljenega dela,
  - dosežena sredstva (enota proizvoda) na nivoju delovne skupine ali delovne enote
  - doseženi dohodek TOZD.

- V okviru delovne organizacije ali SOZD naj veljajo enotna merila po vseh elementih iz točke pod 6, ob tem pa je pri organizacijskih oblikah, kjer je podana reprodukcijska povezava, nujno potrebno opredeliti tudi v pogledu osebnih dohodkov skupne rizike.

- V krogu udeležencev razprave so bila vprašanja, ki jih je zajemala tema razprave, dokaj uspešno rešena v okviru posameznih delovnih organizacij in SOZD manj pa z organizacijami združenega dela, ki niso neposredno vključene v organizacijo, pa čeprav pravzaprav sestavljajo reproceloto. Vzrok za to je predvsem različna stopnja organiziranosti.

- V bodoče si je potrebno prizadevati, da z združenimi močmi razvijemo primerne organizacijske oblike za združevanje, da postopoma uredimo nujno potrebne elemente planiranja in da na ta način preidemo na ugotavljanje skupnega prihodka v celotni reproceloti, ne glede na pripadnost v DO ali SOZD.

LETOŠNJI DELOVNI JUBILANTI – 30-LETNIKI

IZRAČUN DOVOLJENIH SREDSTEV ZA OD ZA PRVO TROMESEČJE 1981

Republiški Družbeni dogovor določa za vsako leto kako se lahko gibljejo osebni OD v odvisnosti od dohodka in drugih gospodarskih rezultatov v posameznih tozdih. Da bi naš kolektiv obvestili o tem kako v prvem tromesečju izpolnjujemo določila tega dogovora, objavljamo podatke kakor jih je pripravila naša finančna služba.

Izračun temelji na Dogovoru o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1981, Letnem poslovnem sporazumu 1981 in podatkih o poslovanju v prvem tromesečju. Dogovor določa v 4. členu odvisnost rasti sredstev za osebne dohodke od gibanja dohodka na delavca, poprečno uporabljenih poslovnih sredstev, deleža sredstev za osebne dohodke v odnosu do poprečnega gibanja v obutveni industriji SRS; v 7. členu odvisnost rasti sredstev za osebne dohodke od deleža izvoza v celotnem prihodku in pa od gibanja deleža izvoza v primerjavi s preteklim obdobjem (1980).

Letni poslovni sporazum določa, člen 60 – točka 5, da je rast osebnih dohodkov v tozd skupnega pomena Komerciala, tozd Mreža in DSSS enaka poprečni stopnji rasti sredstev za osebne dohodke proizvodnih tozd.

Dogovor določa, da se osebni dohodki v ustreznem obračunskem obdobju 1980 pomnožijo s faktorjem, ki izloča vpliv spremenjene politike prispevnih stopenj.

Izračun stopenj upošteva 4. člen, 7. člen Dogovora in 60. člen LPS. Delež izvoza v konsolidiranem celotnem prihodku je 29,72 %, faktor zaradi spremenjenih stopenj znaša 0,9445, poprečni indeks rasti dovoljenih sredstev OD proizvodnih tozd je 122,77.

Na teh osnovah izračunana dovoljena višina sredstev za OD je primerjana z razporejenimi sredstvi. Primerjava kaže, da je bilo v tozd Trbovlje, Budućnost, Orodjarna in Mreža za OD razporejenih preveč sredstev v obravnavanem obdobju. Tudi DO Peko je kršitelj, indeks razporejenih in dovoljenih sredstev za OD je 101,04. Tozd Budućnost močno dviga indeks, izračunani indeks za DO brez Budućnosti je namreč 97,41.

Pregled stopenj dovoljenih sredstev za OD per 31. 3. 1981:

Tozd	dohodka	Stopnje rasti		Razmerje
		dovoljenih sred. za OD	porabljenih sred. za OD	
1	2	3	4	5
Obutev	35,1	30,88	17,7	89,94
Poliuretan	11,6	12,06	4,7	93,45
Gumoplast	29,0	27,26	21,6	95,58
Trbovlje	16,6	16,85	23,8	105,9
Budučnost	10,6	10,71	26,8	114,5
Orodjarna	26,5	25,44	36,3	108,7
Komerciala	73,3	22,77	14,8	93,5
Mreža	62,1	30,45	42,4	109,2
DSSS	33,0	21,79	12,9	92,7
DO Peko	35,8	22,78	24,1	101,04
DO Peko brez Budućnosti	42,0	26,49	23,2	97,41

OSEBNI DOHODEK Z VIDIKA SOLIDARNOSTI IN MOTIVACIJE

Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje je ena od temeljnih karakteristik našega samoupravnega sistema. Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje je tudi eno tistih področij družbenega delovanja in idejno političnega angažiranja vseh subjektivnih sil, ki že do sedaj zavzemajo pomembno mesto v naši družbeni aktivnosti.

Delavci in drugi delovni ljudje s samoupravnimi sporazumi in dogovori uresničujejo medsebojna razmerja in usklajujejo svoje interese. Posebno pomembno področje je pridobivanje in razporejanje dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke. Ta razmerja določajo delavci v TOZD in DSSS z oblikovanjem osnov in meril za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. Prav zaradi tega gre še poseben pomen in poudarek samoupravnim sporazumom na tem področju.

Vemo, da so osebni dohodki med drugim tudi družbeno-solidarnostna kategorija. Delavec svojih potreb ne zadovoljuje neposredno, to je z neposredno delitvijo potrošnih dobrin, temveč posredno z denarno blagovno menjavo. Zato je realna kupna moč delavca mimo njegovega osebnega dohodka, izpostavljena tržnim pogojem. Tržna gibanja pa slabijo trdnost življenjskega standarda, ekonomske stimulativnosti in motivacijski vidik. Preko tega pa pri opredeljevanju osebnega dohodka ne moremo. Navidezno motivacijski vidik nima nikakršne povezave z načelom delitve po delu in rezultatih dela, saj se po tem načelu osebni dohodki prisvajajo za že opravljeno delo. Motivacija pa naj bi bila stimulacija za uspešno nadaljnje delo. Planiranje ciljev je en tak del motivacije. Mora biti stimulatивно, realno, možno. Previsoke zahteve delujejo destimulatивно, nemotivacijsko, ne vzpodbujajo k doseganju cilja.

Ob tem moramo nenehno imeti pred očmi, zakaj delavec sploh dela, kaj je motiv njegovega dela. Ta kategorija je bila veliko proučevana. Strokovnjaki so postavili celoten seznam namenov, zakaj človek dela. Med najpomembnejšimi so osebni dohodki v vlogi zadovoljevanja potreb. Poleg osebnih dohodkov so najpogostejši motivi še: zanimivo delo, dobri sodelavci, statusni položaj delavca iz dela itd.

V določanju politike delitve sredstev za osebne dohodke moramo vedeti, kakšne so lahko planirane razlike v delitvi sredstev za osebne dohodke med najenostavnejšim in najzahtevnejšim delom med posameznimi sestavnimi zahtevnostmi dela.

Ko govorimo o stimulativnem nagrajevanju, mislimo na vzpodbujanje k boljšemu delu. Zato pa ne zadošča samo simbolični odstotek sredstev za osebne dohodke, ker mora biti celoten osebni dohodek opredeljen na takšen način, da pomeni za več in boljše delo tudi več osebnega dohodka. Vendar to izvesti v merilih še zdaleč ni enostavno.

Trdnost življenjskega standarda zadržujemo enkrat s tem, da brzdamo cene osnovnim potrošnim dobrinam po eni strani, po drugi strani pa nominalno povečujemo osebne dohodke z namenom ohranjanja dosežene ravni standarda delavcev, ki pa mora ustrezati doseženi ravni produktivnosti. Glede na te vidike moramo oblikovati take osnove in merila, ki bodo:

- boljše opredeljevali skupni uspeh temeljne organizacije,
- ugotavljali planirani prispevek delavcev k skupnemu uspehu,

- ugotavljali dejanski prispevek posameznika.

Osnove in merila delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo morajo biti takšna:

- da z doslednim uveljavljanjem načela delitve po rezultatih dela spodbujamo vsakega delavca v TOZD in DSSS k čim večji produktivnosti,

- da z ustreznim deležem osebnega dohodka pri rezultatih združevanja dela in sredstev z delavci TOZD čim smotrnejše uporabljajo in nenehno izboljšujejo in povečujejo sredstva produkcije,

- da z ustrezno odvisnostjo osebnega dohodka od vseh rezultatov dela in poslovanja spodbujajo čim hitrejšo in uspešnejšo prilaganje tržnim zahtevam in potrebam družbe v celoti,

- da se z ustrezno organizacijo dela in z odnosi pri razporejanju in delitvi spodbujajo ustvarjalnost, delovna pobuda in da se meri prispevek k uspehu dela in pridobivanju dohodka.

V tem razmišljanju je nanizanih le nekaj misli iz zelo občutljivega družbeno ekonomskega področja, to je pridobivanja in razporejanja dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke. Razumljivo je, da je v naši samoupravni socialistični družbi to področje še posebno aktualno in občutljivo. Dohodkovni odnosi so osnova za neposredno zainteresiranost delovnih ljudi za dobro gospodarjenje, so temelj položaja delovnega človeka.

Rezar Peter

NAŠI PETDESETLETNIKI

ČARMAN IVAN – opravljanje težaških del v splošnem sektorju

KLEINDINST MARIJA – šivanje golenic najnajahtevnejše v oddelku 511

PERČIĆ BERNARDA – kontroliranje polizdelkov v šivalnici zgornjih delov 512

ISKRENE ČESTITKE!

USNJARSKA IN USNJARSKO PREDELOVALNA INDUSTRIJA V LETU 1980

POSLOVNI REZULTATI

Služba družbenega knjigovodstva je objavila rezultate poslovanja v letu 1980 — zbirno za gospodarstvo Slovenije, ter industrijo in rudarstvo Slovenije in posebej za posamezne panoge v našem primeru za panogo 0127 proizvodnja usnja in krzna (v nadaljevanju — usnjarske industrije) in panogo 0128 proizvodnja usnjene obutve, galanterije in konfekcije (v nadaljevanju — usnjarske predelovalne industrije ali tudi samo predelovalne industrije). V podatkih niso zajete skupne službe in tudi ne vzporedne dejavnosti (kot so gumarska, poliuretanska, orodjarne, industrijske prodajne mreže ipd.) ter TOZD, ki poslujejo v drugih republikah. Podatki so zato nepopolni in zanimivi le za primerjavo poslovanja med leti 1980 in 1979, ter primerjavo posameznih panog z gospodarstvom in industrijo Slovenije.

Število zaposlenih je znašalo v letu 1980 v usnjarski industriji 3.422 in se je v primerjavi s predhodnim letom znižalo za 3%. V usnjarsko predelovalni industriji se je število povečalo za 1,6% in doseglo 8.299 zaposlenih. Skupno s TOZD, ki v poročilih niso zajeti je bilo v letu 1980 povprečno zaposlenih v usnjarski industriji 5.892 in v predelovalni 11.434. V usnjarski panogi je bila v letu 1980 udeležba drugih dejavnosti 42%, v predelovalni pa 27%. Stalno zniževanje usnjarskih kapacitet se kaže v vedno težji oskrbi predelovalne industrije s prepotrebni surovinami. Pri tem so najbolj prizadeti izvozniki, ker so njihovi posli odvisni od izpolnjevanja dobavnih rokov in kvalitete izdelkov, kar se je v zadnjem času izredno poslabšalo.

Celotni prihodek, dohodek in njegova delitev so se gibali takole:

	zneski v tisoč din	
	usnjarska predelovalna industrija	industrija
— Celotni prihodek je znašal v letu 1980	3.994.163	6.546.714
Indeks 1980:1979	126.1	140.4
— Dohodek 1980	1.247.804	2.190.430
Indeks 1980:1979	129.8	148.9
— Čisti dohodek 1980	901.462	1.646.851
Indeks 1980:1979	135.1	149.6
— Iz čist. doh. namenjeno v letu 1980		
za osebne dohodke	486.554	1.045.381
Indeks 1980:1979	114.9	125.7
za sreds. skupne porabe	139.415	218.635
Indeks 1980:1979	130.3	146.3
za akumulacijo	275.490	382.835
Indeks 1980:1979	194.8	321.3

Dohodek se je v obeh panogah povečal močneje, kot celotni prihodek, kar pomeni, da so porabljena sredstva (surovine in usluge) naraščala počasneje, kot celotni prihodek. K temu je pomembno prispevala devalvacija dinarja, saj sta panogi močno usmerjeni v izvoz, ki se je z devalvacijo dohodkovno popravil vsaj za toliko časa, dokler so bile v zalogah surovine in polizdelki po nižjih preddevalvacijskih cenah. Tudi stabilizacijski ukrepi ki sta jih obe panogi dosledno spoštovali (nižji reklamni in reprezentančni stroški) sta vplivali ugodno na dohodek.

Prav tako je v preteklem letu proizvodnja potekala ugodno in je zato del povečanega dohodka pripisovati tudi večji produktivnosti.

Z resolucijo in družbenim planom za leto 1980 je bilo določeno, da smejo naraščati sredstva za osebne dohodke 25% počasneje, kot dohodek, akumulacija pa hitreje kot osebni dohodki. Obe zahtevi sta panogi dobro izpolnili. V usnjarski industriji so se sredstva za osebne dohodke povečala za 14,9%, dohodek pa za 29,8%, v predelovalni pa osebni dohodki 25,7%, dohodek pa 48,9%. Akumulacija iz čistega dohodka skupno z rezervnim skladom se je povečala v usnjarski industriji 94,8% in v predelovalni 221,3%.

Povprečni mesečni čisti osebni dohodki so se v letu 1980 v primerjavi s predhodnim letom povečali v usnjarski industriji od 6.674 na 7.926 din (20,2%) in v usnjarsko predelovalni industriji od 5.789 na 7.038 din (21,5%). V industriji Slovenije se je povprečni osebni dohodek povečal za 20,2% in znašal v letu 1980 7.995 din. Usnjarska industrija zaostaja za povprečjem slovenske industrije 0,9%, predelovalna pa za 12%. V gospodarstvu Slovenije je bil v letu 1980 povprečni osebni dohodek večji kot v industriji in je zato tudi zaostajanje naših dveh panog večje — v usnjarski industriji 3,8% in v predelovalni 15,3%.

Povprečna poslovna sredstva so se povečala v usnjarski industriji od 1.972 na 2.393 milijonov novih dinarjev, v predelovalni pa od 1.927 na 3.001 milij. din. Povečanje znaša v usnjarski

industriji 421 milijonov din in v predelovalni 1.074 milijonov din ali skupaj 1.495 milijonov din. Neto akumulacija t. j. akumulacija iz čistega dohodka povečana za pospešeno amortizacijo in zmanjšana za rezerve, obvezna posojila in event. izgube (ki jih naši panogi v letu 1980 nista imeli) je znašala 573 milijonov din. Celotna razpoložljiva akumulacija pokriva le 38% povečanih poslovnih sredstev, posledica česar je vedno večja zadolženost in odvisnost od bančnih kreditov. To seveda ne velja samo za naši dve panogi temveč za celotno gospodarstvo Slovenije in Jugoslavije. Temu primerno rastejo obresti za najete bančne kredite, ki so se v usnjarski industriji povečale sicer le za 4% zato pa v predelovalni kar za 65,5%.

Celotne zaloge so se v usnjarski industriji zmanjšale od 719.958 tisoč na 686.809 tisoč din, (zmanjšana proizvodnja in lahka prodaja) v usnjarsko predelovalni pa povečale od 645.614 na 974.156 tisoč din. Količinski padec je v usnjarski industriji zaradi višjih cen precej večji kot vrednostni, kar povzroča predelovalni industriji velike nabavne težave.

Terjatve do kupcev in obveznosti do dobaviteljev. V usnjarski industriji so znašale terjatve do kupcev v zadnjem letu 479.886 din (plus 9%) in obveznosti do dobaviteljev 259.376 tisoč din (minus 3,2%). V usnjarsko predelovalni industriji so znašale terjatve 1.009.895 tisoč din (plus 81,3%) in obveznosti do dobaviteljev 529.513 tisoč din (plus 40,1%). V predelovalni industriji so se terjatve izredno povečale (počasno plačevanje kupcev — domačih in tujih) zaradi česar, vkljub visokemu dvigu bančnih kreditov, močno naraščajo obveznosti do dobaviteljev.

Izvoz in uvoz. Panogi 0127 in 0128 sta že dalj časa devizno aktivni. Njun izvoz je znašal v letu 1980 3.724.517 tisoč din od tega 70,9% na konvertibilno in 29,1% na klirinško področje. Uvozila pa sta za 2.315.425 tisoč din — 92% iz konvertibilnega in 8% iz klirinškega področja. Izvoz na klirinško področje je precej večji kot uvoz, ki pa ne gre v škodo jugoslovanske devizne bilance, ker je glavni klirinški kupec Sovjetska zveza pripravljena dati za obutev nafto in druge materiale, ki bi jih sicer morali uvoziti iz konvertibilnega področja. Izvoz usnjarske in predvsem usnjarsko predelovalne industrije bi lahko naraščal še hitreje kot doslej, če bi bil dohodkovno zanimiv. Ker pa so carine in carinske dajatve višje, kot znaša izvozna stimulacija, nastaja pri izvozu obutve izguba, katero morajo izvozniki pokrivati iz tekočega dohodka. **Nekaj primerjav z industrijo Slovenije.**

Na delavca je bilo v letu 1980 doseženo v

	industriji Slovenije	usnjarski industriji	usnj. predel. industriji
— poslovnih sredstev	1.000.196	699.444	362.598
indeks 1980:1979	130.3	125.0	153.7
— dohodek	338.374	364.642	263.939
indeks 1980:1979	133.3	133.8	146.6
Na 100 din poslovnih sredstev je bilo v letu 1980 doseženo			
— dohodek	33.83	52.13	72.99
indeks 1980:1979	102.1	107.0	95.6
— akumulacija iz ČD in obe amortizaciji	10.48	16.10	17.04
indeks 1980:1979	119.1	132.4	154.5

Podatki nam povedo da rabi slovenski industrijski delavec za izvrševanje, opravljanje svoje proizvodnje 1.000.196 din poslovnih sredstev, delavec v usnjarski industriji 699.444 in v predelovalni 362.598 din. S temi sredstvi ustvarja industrijski delavec Slovenije povprečno 338.374 din dohodka, delavec v usnjarski industriji 364.642 — din in delavec v usnjarsko predelovalni industriji 263.939 — din. Najvišjo stopnjo družbenoekonomske donosnosti dosega usnjarsko predelovalna industrija (72,99%), njej sledi usnjarska industrija (52,13%) in najnižjo industrija Slovenije (33,83%). Tudi akumulacijo v primerjavi s poslovnimi sredstvi ima najvišjo usnjarsko predelovalna industrija (17,04%), približno toliko je dosegla v zadnjem letu tudi usnjarska industrija (16,10%), medtem ko je industrija Slovenije dosegla le 10,48%.

Zaključek

Iz navedenih rezultatov je razvidno, da dosežeta panogi 0127 in 0128 ugodnejše rezultate, kot industrija Slovenije. Devalvacija dinarja je v letu 1980 nekaj časa delovala ugodno na finančne rezultate izvoza. Žal je bila ta ugodnost kratkotrajna, saj je trajala le toliko časa, dokler so se stare zaloge vnovčevale lahko po novih izvoznih cenah. Že koncem lanskega in posebno na začetku letošnjega leta so se izvozni pogoji zaradi izredne podražitve in slabe izbire prepromaterialov zelo poslabšali.

Usnjarsko predelovalna industrija je delovno intenzivna in ima zato boljše pogoje vključevanja na zunanje trge kot protežirane kapitalno intenzivne dejavnosti. Res je, da v Sloveniji primanjkuje delavcev, jih pa po drugi strani v Jugoslaviji čaka

najmanj milijon na zaposlitev. Pomanjkanje delovne sile rešuje usnjarsko predelovalna industrija s širjenjem svoje dejavnosti izven republiških meja, pri čemer skrbi matična organizacija za razvoj, nabavo in pripravo surovin in polizdelkov, ter prodajo izdelkov, dislociranim obratom pa je poverjena izdelava zgornjih delov in tudi cele obutve pod pogoji, ki so dohodkovno zanimivi za obe strani.

Zaradi velikega pomanjkanja ustreznega materiala in izrednih podražitev so se izvozni pogoji zelo poslabšali. Devizna bilanca Jugoslavije narekuje močno zmanjšanje uvoza, vendar smatramo da se to ne bi smelo prehudo odražati pri uvozu nujno

potrebnih surovin in reprodukcijskih materialov. Pri sedanjih pogojih proizvodnje je izvoz pričel stagnirati, kar bo gotovo imelo dolgoročne posledice. Nujno je čimprej sprejeti ustrezne ukrepe, ki bodo ublažili sedanje težke nabavne pogoje in ki bodo stimulirali izvozno usmerjene delovne organizacije.

Janko Rozman

To so podatki za usnjarsko in usnarsko predelovalno industrijo Slovenije v letu 1980. V prihodnji številki si bomo ogledali primerjalne podatke in delež Peka v panogi 0128 – proizvodnji usnjene obutve.

Marjan MARKIČ

BORBA NARODOV JUGOSLAVIJE ZA MEDNARODNO PRIZNANJE V OBDOBJU 1941–1945

Letos mineva 40 let od vsesplošne vstaje jugoslovanskih narodov proti fašističnim okupatorjem, ki so v mesecu aprilu pred štiridesetimi leti s svojimi armadami v dokaj kratkem času okupirali celotni teritorij Jugoslavije. Iz vstaje, ki je vznikla na pobudo in pod vodstvom KPJ se je razvilo močno narodnoosvobodilno gibanje (NOG), ki si je postavilo za cilj osvoboditev vseh narodov Jugoslavije izpod fašistične okupacije in ustanovitev take družbene skupnosti, ki bo temeljila na demokratičnih osnovah, svobodi in enakopravnosti vseh narodov, narodnosti in posameznikov.

Zastavljeni cilj je bil dosežen oziroma izbojevan z NOB in kasneje v borbi za gospodarsko obnovo in vzpostavitev demokratičnih družbenih odnosov, kar so narodi Jugoslavije plačali z dokaj krutim davkom in odreknanji.

Vzporedno z NOB, ki jo je bojevala zlasti NOV in POJ, pa se je v tem času vodila intenzivna borba za mednarodno priznanje NOG, ki je bila nič manj pomembna kot borba na bojnem polju. Soočenje tudi s temi dogodki nam pravzaprav šele celovito predstavi vso veličino NOG, oziroma NOB narodov Jugoslavije.

Že nekaj časa je, kar sem si vzel za nalogo, da na osnovi publiciranih dokumentov in opisov teh dogodkov povzamem v zgoščeni in skrajšani obliki opišem ta del zgodovine NOG Jugoslavije. Upam, da bo prav v letošnjem letu uvodoma omenjene obletnice, ta tematika zanimivo branje tudi za bralce Čevljarja.

Kot vir za opis omenjenih dogodkov sem uporabil dokumente in opise objavljene v literaturi:

1. Dušan Plenča: Medjunarodni odnosi Jugoslavije u toku II. svetovskoga rata
2. Dr. Ferdo Čulinović: Državno-pravni razvitak Jugoslavije
3. Winston S. Churchill: Druga svetovna vojna
4. Dušan Bole: Razvoj delavskega gibanja od oktobrske revolucije
5. Edvard Kardelj: Pot nove Jugoslavije
6. Josip Broz-Tito: Referat na V. kongresu KPJ
7. Makso Šnuderl: Temeljna listina

I. RAZVOJ DOGODKOV NEPOSREDNO PO 27. MARCU 1941 IN NJIHOV MEDNARODNO-PRAVNI ZNAČAJ

Dogodki 27. marca 1941. Nedvomno je, da se je začela, bi lahko rekli, množična borba jugoslovanskih narodov proti največji nevarnosti za svobodoljubno človeštvo prav 27. marca 1941. Vrhunec take nevarnosti za jugoslovanske narode je bil dogodek 25. marca 1941, ko je vlada Kraljevine Jugoslavije podpisala na Dunaju trojni pakt in s tem stopila v agresivni fašistični blok. To dejanje pomeni tudi vrhunec izdaje ljudskih koristi, zaradi česar so množice odločno reagirale.

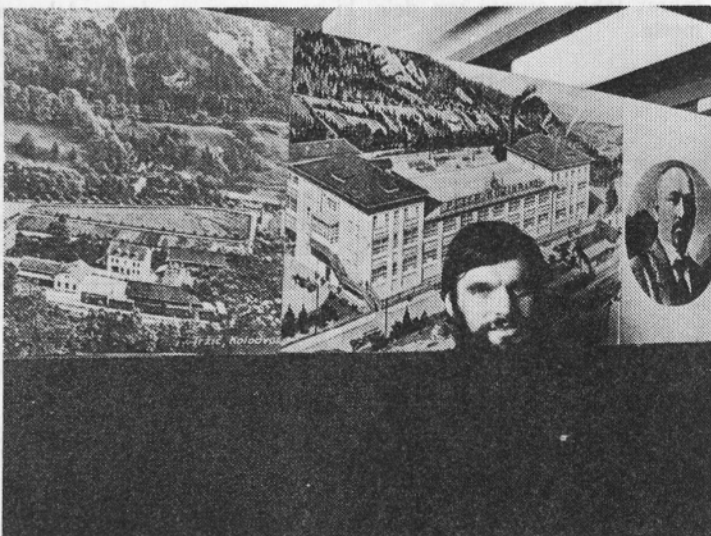
Pod silnim pritiskom ljudskih množic je 27. marca 1941 skupina oficirjev z generalom Dušanom Simovičem na čelu odstranila izdajalsko vlado Cvetković-Maček, prisilila kraljevsko namestništvo k odstopu, proglasila kralja Petra II. za polnoletnega, čeprav še ni imel 18 let in sestavila novo vlado, katere predsednik je bil Dušan Simonič. Toda to je bil samo prvi korak. Skupina, ki je izvedla udarni preobrat 27. marca ni imela niti moči niti sposobnosti niti se ni hotela nasloniti na ljudske množice in tako organizirati vlado, ki bi bila resnično sposobna sprejeti vojno proti fašističnim silam. Namesto tega so se povezali z istimi reakcionarnimi krogi, ki so bili vrženi z oblasti.

Nova vlada ni hotela nič spremeniti v starem državnem in vojnem aparatu, pa tudi ni hotela oborožiti ljudskih množic. Od 27. marca do 6. aprila 1941 je vlada omahovala v reševanju notranjih in mednarodnih problemov; izrekla se je za lojalnost s silami osi; da se njena zunanja politika ne bo menjala in da se strinja s podpisom pogodbe o trojnem paktu. Na drugi strani je

vlada vodila tajna pogajanja z Veliko Britanijo in Grčijo o sklenitvi vojaške zveze ter podpisala s SZ pogodbo o prijateljstvu in nenapadalnosti. Prvo je počenjala zato, da bi se izognila spopada s silami osi, drugo pa zato, da si zagotovi zaveznitvo v primeru napada.

Simovičeva vlada je bila dezorientirana tudi pri reševanju notranje političnih vprašanj; ničesar ni storila za organizacijo obrambe države; koncentracijska taborišča je razpustila šele 3. aprila; sklep o delni amnestiji političnih zapornikov je sprejela komaj 12. aprila. Najbolj pa je seveda bremenilo Simovičevo vlado stališče hrvatske buržoazije, ki ga je skušala rešiti tako, da je priznala sporazum Cvetković-Maček, Mačku pa prepustila mesto podpredsednika, na katero je sicer 4. aprila zaprisegel, že 7. aprila pa odstopil.

Za 27. marec je Churchill dejal, da je Jugoslavija končno našla svojo dušo. Toda 27. marec je predstavljal mnogo več kot to, kar je tedaj mislil Churchill. Takrat je bil 27. marec drzen odgovor male dežele velikemu fašističnemu osvajalcu, kateremu se je prostovoljno vse umikalo s poti; ta dan je v mnogočem določil pot kasnejše borbe jugoslovanskih narodov, ohrabil njihove protifašistične in svobodoljubne sile, jim dal jasnejšo perspektivo ter izzval simpatije vsega svobodoljubnega človeštva do njih. Po zaporednih kapitulacijah evropskih vlad pred diktatom nacistične Nemčije, je bil 27. marec prva gesta nacionalnega ponosa in želje do svobode, ki je rajši sprejela vojno in neizmerno trpljenje kakor pa sramotno kapitulacijo. Ta gesta je pred vsem svetom odkrila, da so v nasprotju z izdajalsko reakcijo, ki je v mnogih evropskih deželah privedla do kapitulacije pred Hitlerjem, v ljudskih množicah Jugoslavije obstojale močne zavedne sile, ki so odklonile vsak kompromis s fašizmom. Se nadaljuje

Takrat, ko bo Čevljar med delavci, bo v baznem taboru jugoslovanske odprave pod južno steno Lhotseja veselo, (če bo osvojen vrh) in žalostno, če se alpinistom to ne bo posrečilo. Vendar bo treba na vesti počakati. Z več kot desetdnevno zamudo prihajajo v domovino. Z goro se bori tudi delavec Peka, Filip Bence, voznik v tozdu Komerciala. Pred odhodom si je, tako kot vsi alpinisti, želel uspeha. Kako je on doživljal boj z goro, bo zagotovo sam napisal za Čevljarja. Njemu in vsem drugim pa želimo predvsem srečno vrnitev. Nekdo je zapisal, da Lhotse ne pozna zmagovalcev in ne poražencev, temveč le preživele. (Kum)

PREGLED SPREMENLJIVIH OBLIK DELOVNEGA ČASA

Spremenljiv delovni čas je v bistvu starejši od togega. Skozi zgodovino človek ni meril časa, ampak je delal toliko, kolikor so mu narekivale potrebe in družbene razmere. Njegov ritem je bil prilagojen biološkemu ritmu, ta pa ritmu menjave dneva in noči. Kmet dela še danes tako. V spremenljivem delovnem času so seveda možne različne oblike z več ali manj svobode izbora delovnega časa. Gre za velike tolerance. Celó v isti organizaciji združenega dela je večkrat treba vnesti več različnih oblik.

Delavec raziskovalec je prav gotovo manj vezan na točno določen delovni čas kot delavec v proizvodnji.

Oglejmo si glavne oblike spremenljivega delovnega časa.

Premični delovnik – omejen izbor

Kot premični delovni čas bomo označevali tiste oblike delovnega časa, kjer je dolžina trajanja delovnega časa vsak dan enaka. Če delavec prej pride, lahko tudi prej odide. Delavec se na osnovi lastnih želja ali pa v dogovoru z delovno skupino odloči za nek časovni termin v katerem bo prihajal na delo. Ta termin za jutranji začetek dela pa mora potem uporabljati neko daljše, s predpisom določeno obdobje. Nudi nam majhno možnost izbora in ohranja slabosti togega delovnega časa. Ta oblika je možna za službe, kjer delo ni vezano na druga delovna mesta, oziroma je le delno vezano.

Premični delovnik – svobodni izbor

V tem primeru lahko delavec vsak dan sproti svobodno odloča čas svojega prihoda, seveda znotraj nekih ožjih okvirov. Delavec mora vsak dan opraviti določeno število delovnih ur. Če pride na delo ob 6.30 mora ostati na delu do 14.30, če dela 8 ur dnevno. Ta način odpravi strah pred zamujanjem, izognemo se lahko najhujši gneči. Razlika je v tem, da mora delavec vedeti, kdaj ga bodo sodelavci rabili in da bo takrat na delovnem mestu. Torej več svobode prinaša tudi večjo odgovornost.

Premakljivi delovni čas – z izravnavo v obračunskem obdobju

To je s stališča svobode izbiranja najnižja oblika premakljivega časa. Izravnalno obdobje je v tem primeru enako obračunskemu obdobju, kar pomeni, da mora delavec vsak mesec izenačiti dejansko opravljeno število delovnih ur s časovno obvezo za to obdobje.

Glavna pomanjkljivost tega načina razporejanja delovnega časa je zahteva po izenačevanju časovnih fondov ob koncu obračunskega obdobja – pri nas vsak mesec. Ker pa bi se lahko zaradi obilice dela ob koncu meseca nabralo več ur kot je potrebno, bi zadnje dni tudi, če bi bila potreba po delu velika, delavci odhajali z dela domov, ker bi že opravili predpisano število delovnih ur.

Delavec ima še vedno nekaj ur obveznega delovnega časa, takrat lahko opravi vsa dela, ki so vezana na druga delovna mesta.

Premakljivi delovni čas – z možnostjo prenosa

V obeh dosedanjih variantah lahko predpišemo, da ima delavec pravico v breme svojega časovnega salda izostati z dela cel dan ali polovico delovnega dne. Delavec mnogokrat potrebuje nek čas, da bi opravil svoje privatne zadeve. Mnogi teh opravkov so takšni, da se nerad opravičuje in razlaga za kaj gre (sodišče, zdravnik int.), opravi pa jih lahko le v času, ko bi sicer moral biti na delu. S sporazumom pa je seveda treba določiti, da tak prost dan lahko delavec izkoristi le po dogovoru z nadrejenim in ob zagotovitvi normalnega opravljanja delovnih nalog. Vprašati pa se moramo, če so v določenih razmerah delavci dovolj zreli, da tega ne bodo izkoriščali in koristili proste dneve takrat, ko jim delo v tovarni to ne dopušča.

Dinamičen delovni čas – izravnavo ali prenos

Ta se od oblik premakljivega delovnega časa razlikuje le v tem, da ne zahteva nekega obveznega delovnega časa, ko morajo biti vsi delavci prisotni. Postavljene so le meje dopustnega časa, v katerem delavec lahko dela. Tako s sporazumom določimo le najzgodnejši dopusten začetek dela, najkasnejši konec dela, delavec sme isti dan delati le največ določeno število ur.

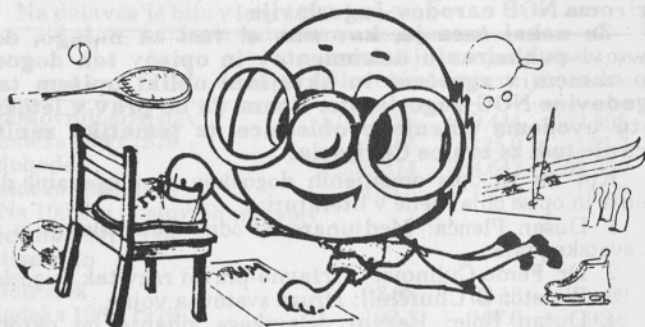
Kot pri premakljivem delovnem času lahko zahtevamo mesečno izravnavanje časovnih razlik in dopustimo prenos časovnih saldov. Prav tako lahko dovolimo ali ne dovolimo izkoriščanje časa s prostim dnevom.

Svoboden delovni čas

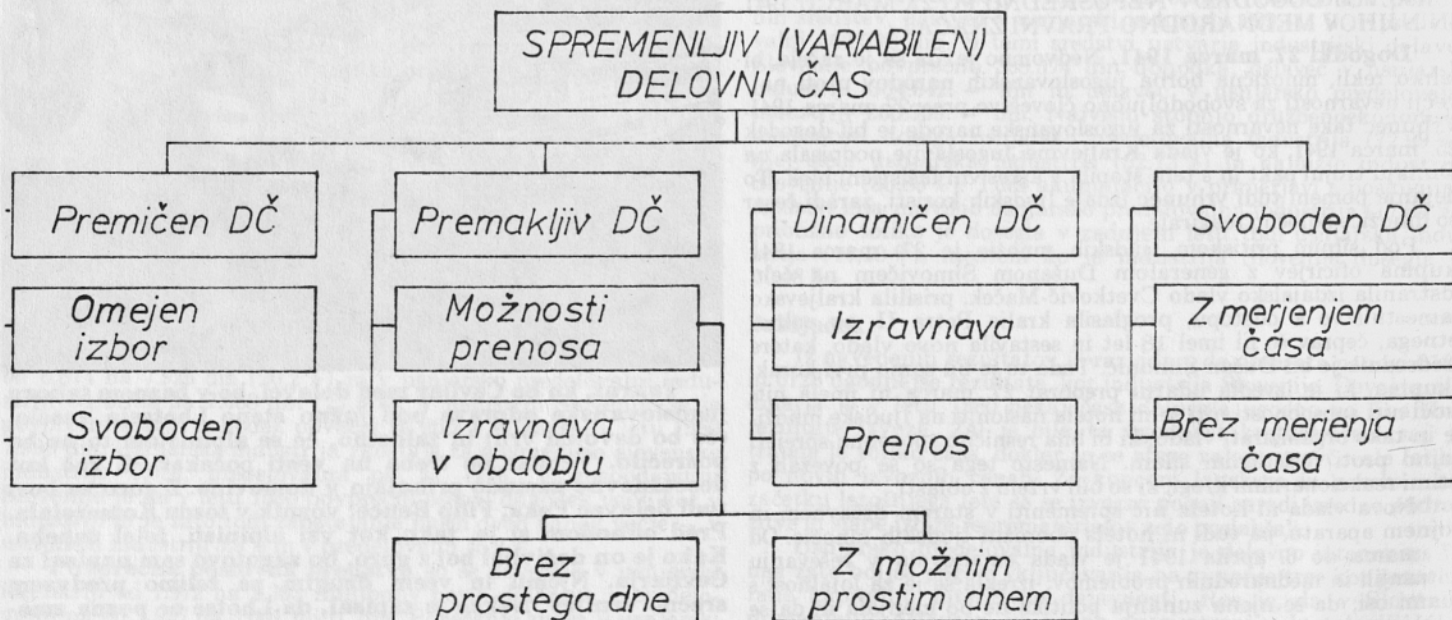
Nudi največjo možnost izbora. Ta dejansko ne postavlja delu nobenih omejitev. Delavec dela kadarkoli želi, pomembno je le, da zadovoljivo in tudi do roka opravi svojo delovno nalogo. Čas lahko ostane kot merilo le za nagrajevanje in sicer v takih primerih, ko učinka ni mogoče meriti drugače kot s časom.

Ogledali smo si glavne oblike spremenljivega delovnega časa. Ni mogoče trditi, katera od teh oblik je najboljša. Vsaka ima svoje prednosti in pomanjkljivosti. Prav je, da vse možnosti poznamo in jih uporabimo povsod tam, kjer je to možno.

Rozman Marjan

SPREMENLJIVE OBLIKE DELOVNEGA ČASA

SPREMLJAMO DOGODKE

20. maja 1506 je v revščini umrl Krištof Kolumb, ki je leta 1492 odkril Ameriko. Krištof Kolumb se je v osemdesetih letih petnajstega stoletja namenil pluti na zahod, ker je bil prepričan, da je zemlja okrogla in da bo tako po drugi poti prišel na Japonsko in Kitajsko. Leta 1492 je v ta namen od španskega kralja Ferdinanda in kraljice Izabele dobil tri ladje in po mučnem potovanju čez dva meseca pristal na majhnem otoku Gvanahani v Karibskem morju. Pozneje je še trikrat potoval preko oceana: v letih 1493, 1498 in 1502.

21. maja 1960 je Čile prizadel močan potres, v katerem je izgubilo življenje več kot 3.000 ljudi.

24. maja 1844 je izumitelj telegrafa Samuel Morse iz Washingtona v Baltimore poslal prvo brzojavko.

26. maj 1945 je na poti po osvobojeni domovini prispel v Ljubljano maršal Tito. Govoril je na slavnostnem praznovanju na tedanjem Kongresnem trgu (zdaj Trg osvoboditve), ki se ga je udeležila ogromna množica Ljubljančanov.

29. maja 1953 sta novozelandski alpinist Edmund Hillary in Nepalec Tensing iz plemena Šerpov prva osvojila najvišjo goro sveta Mount Everest (Čomolungma 8882). Leta 1933 so Mt. Everest preleteli Angleži na višini 9860 m, leta 1952 pa se je vzpela do višine 8600 m švicarska odprava, ki se je morala vrniti. Najvišja gora sveta je imenovana po Georgu Everestu (1790–1866) britanskem geodetu, topografu in inženirskem oficirju, ki je opravljal topografske meritve v Indiji.

31. maja 1962 so v jetnišnici Romleh pri Tel Avivu usmrtili Adolfa Eichmana, obtoženega umora več kot 6 milijonov Židov med drugo svetovno vojno.

1. junija 1944 so jugoslovanski državljani v Sovjetski zvezi ustanovili prvo jugoslovansko brigado v sklopu Rdeče armade.

2. junija 1955 je bila podpisana deklaracija jugoslovanske in sovjetske vlade o normalizaciji medsebojnih odnosov, ki so bili skaljeni z izključitvijo Jugoslavije iz Kominforma leta 1948. Podpis je bil ob obisku Nikite Hruščova in Nikolaja Bulganina v Beogradu.

4. junija 1961 sta se na Dunaju srečala ameriški predsednik Kennedy in sovjetski premier Hruščov. Pogovarjala sta se o popuščanju mednarodne napetosti in o omejitvi jedrskega oboroževanja.

5. junija 1968 je na predvolilnem zborovanju v Los Angelesu kot žrtev atentata umrl ameriški senator Robert Kennedy.

10. junija 1942 se je začela znamenita bitka na Kozari, v kateri so nemške in ustaško-domobranske enote (skupaj 40.000 mož) obkolile drugi krajiški partizanski odred, ki je štel kakih 3500 borcev. Bitka je trajala do konca julija. S pogumnim odporom so partizani dolgo zavračali vse sovražne napade, razbili 10 nemških, ustaških in domobranskih bataljonov in spričo tega uspeha sklenili braniti Kozaro do konca.

Ko so spoznali, da to ni mogoče so organizirali preboj iz obroča, pri čemer pa so zaradi mnogih civilnih beguncev in ranjencev imeli velike izgube.

SKUPINA ZDRAVLJENIH ALKOHOLIKOV

BOLEZEN ALKOHOLIKOVE DRUŽINE

Pri vsakem alkoholiku v nobenem primeru ni bolan le alkoholik, temveč tudi njegova okolica: člani družine s katerimi živi ter sodelavci s katerimi dela. Proces zdravljenja alkoholika mora zato potekati ob sodelovanju njegove družine, kakor tudi sredine, kjer je zaposlen.

Dolgotrajno, prekomerno uživanje alkohola pusti na alkoholiku osebne spremembe, kot tudi fizična obolenja ožilja, jeter, itd. Osebne spremembe alkoholikov, ki se kažejo v bolezenskem vedenju potekajo v dveh obdobjih:

V prvi fazi se kažejo znaki razpadanja homogenosti znotraj družine, vendar je alkoholikov odnos do dela še pozitiven.

V drugi fazi pa alkoholik izgubi tudi odnos do dela. Nastopi proces osebnega in družbenega propadanja.

Partner, recimo, da je to žena, se počuti nekako zapostavljena, je ponižana in osramočena, zaradi moža alkoholika. Od svojega zakonskega tovariša je pričakovala več, ne pa da bo nekoč alkoholik, ali pa da je bil to že v času, ko sta se spoznala, vendar je bil v fazi, ko je to lahko še prikrival, ali pa še ni bil tako odvisen od alkohola.

Zaradi tega se žena izogiba obiskov svojih domačih, ker jo je sram svojega vinjenega partnerja. Sam alkoholik se navadno družiti z ljudmi, ki imajo ista nagnjenja do alkohola, kot on sam.

Alkoholik je v opitem stanju pogosto neprijeten, saj govori stvari, ki jih trezen ne bi nikdar izrekel, morda jih še pomislil ne bi. Zaradi odtujenosti partnerju se rojeva ljubosumje, ki je razlog scenam, psovkam in često tudi fizičnim obračunom. V takšnih razmerah zelo trpijo tudi otroci, ki so pogosto žrtve alkoholikovih izpadov. Otroci pogosto v dobi odraščanja kažejo znake alkoholno bolne družine, kajti pogosto so bili obsojeni od sovrstnikov, češ, tvoj oče – mati je alkoholik.

Značilno za alkoholika je zanemarjanje v začetku družine, kasneje pa tudi službenih dolžnosti. Žena izgubi oporo v možu alkoholiku, ki pa zanemarljivo tudi vzgojo otrok, ki so zaradi tega pogosto prepuščeni samemu sebi. Mnogokrat pride družina v takšno stisko, da ji grozi razpad. Nekoč so se zanašali na očeta, prihajali k njemu po nasvet, sedaj pa je ostala edinole mati in še ona je pogosto slabe volje, kajti moževo pitje vse težje prenaša. Alkoholik navadno želi, da ima v družini podrejeno vlogo, ker ga takšno stanje razbremeni odgovornosti in ima več časa za pitje. Dostikrat se napije do takšne mere, da ga morajo žena in otroci, njegovi najbližji, spraviti v posteljo. Takrat je popolnoma nebojčen, ko pa to stanje prespi, reagira zelo različno. Nekateri, predvsem telesno zasvojeni alkoholiki morajo v čimkrajšem času spet do alkohola, ki jim zbija težo krivde za minule dogodke. S tem pa zgublja svoje najbližje. Ko je alkoholik v stadiju, da so njegovi obrambni mehanizmi tako omajani, da nima več druge izbire kot zdravljenje, se začne dolgotrajen in celovit proces alkoholika, njegove družine in sredine, kjer je zaposlen. Zato tudi rečemo, da je alkoholizem socialno-družbena bolezen.

Sam sem mnenja, da je v naši družbi že mnogo storjenega na področju odpravljanja posledic alkoholizma, vendar so še velike možnosti na področju preventive, ki naj bi se začela že v osnovnošolski dobi, kot tudi v okolju, kjer delamo.

PRIŠLI

V TOVARNO

Selko Silvo, Kolarič Stojan

V TOZD BUDUČNOST

Gregurec Djurdja, Sukanec Dragutin, Bacani Drago

V MREŽO

Banja Luka	Pavlič Branko
Sremska Mitrovica	Stevanović Milanka
Subotica	Cerna Šandor
Cerknica	Mele Irena
Zadar	Pelaić Ana, Steiner Ana
Zagreb III	Gincer Kata
Ajdovščina	Repič Lucija
Ludbreg II	Obad Nadica
Beograd I	Vučičević Petar

ODŠLI

IZ TOVARNE

Toporiš Stojan, Grah Aleksander, Kamić Zlatko, Kavčić Janko, Boncelj Zdenka, Klemenčič Henrik, Pintarič Tomaž, Tanasić Cvija, Mirt Janka, Burgar Marjeta, Kazić Hasan, Stevanović Borka, Meglič Jernej

IZ TOZD BUDUČNOSTI

Grabarić Dragica, Hrastić Mladen, Nikolaus Josip, Jalsić Zlatica, Ledenko Živko, Međimurac Josip, Jalsić Branka

IZ MREŽE

Vrhnika	Petrović Ida
Zagreb III	Kajtas Božica
Karlovac II	Pruginić Bosiljka
Niš III	Kostić Radoslav
Beograd II	Pantić Nenad
Ajdovščina	Kete Jožica

NAGRADNA KRIŽANKA

			PROSILEC, PROSJAK	TROPSKE RASTLIJE ALOE	PREDLOG	ZIMSKI POJAV NA DREVJU	ŽITNA BOLEZEN	TAVČAR IVAN	IGRA ZA DVA Z 32 KARTAMI	EKVATOR, POLUTNIK	BERI ČEVLJAR!	SVIT, ZORA	ZMRZNIJE NA VODA	IZRAELSKA LUKA	
VRSTA TENKEGA, MEHKEGA USNJA IZ OVČJE KOŽE			SHRAMBA Z OROŽJEM ARZENAL	LUJTIJA MEJA UBOŽICA	CEMENTNA KRITINA BAKTERIJA KOKUS			GR. POKRAJ- NA AULIS LJUBITELJ LEPOTE		E	POŽELEJJE STRAS,	STOLETJE, ERA HRVAŠKA POKRAJINA			
MAJHEN KOREN						PLANJAVNA TRAVNIK	KONTAKTNE NAPRAVE LESENO PIHALO							MESTO V JUŽNI HERCEGOVINI	BALON, ZRAKOPLOV
PLODOVI V LUPINI					KORALNI OTOK	MAJAVA HOJA									
ROVNICA, KOPAČA					JAPONSKO VELEMESTO IGRALKA EKBERG				ŽUŽELKA KI ZELO PIČI	KRIŽANKA UČI IN RAZVEDRI	TISOČAK EDEN OD VODIJ ZIMBABVEJA				
VODILJA INDIJSKA STRANKA	D					VRSTA IGRE NA SREČO REKA V MÜNCHNU				SVOD NAD NAMI OKVIR PRI SITU					
OCVIRK ANTON			POSMEH ZVIŠANA HOTA, A					SADNA PIJACA ŽIVALSKI VRT				UREK STAJE JAPONSKI DROBIŽ			
PREPROST PLEMENSKI ZDRAVNIK				MAROGA, PEGA ANTON DERMOTA			VAS PRI LJUBLJANI GOZDNO GOSPODARSTVO				O				
MESTO V ROMUNIJU, BLIZU SFRŽ	A				POČASEN JUŽNOM. PLES					VZGOJENOST, OLIKA					
UREJEN VRT					FRANCOŠKI FIZIK IN ASTRONOM (DOMINIQUE)		R			TOVARNA TESNIL V MEDVODAH					

Za zadnjo križanko smo dobili 120 rešitev. Nagrade je izžrebala naša sodelavka iz stroškovnega računovodstva META ŠKAPER, razdeljene pa so takole:

- 80 din – KRALJ ANTON – gumarna
- 60 din – BEVC MARJAN – 529
- 40 din – PODGORŠEK ANTON – upokojenec
- 20 din – PAVEL GROS – komerciala
- 20 din – UZAR BOŽA – 700

Rešitev današnje križanke pošljite v uredništvo Čevljarja najkasneje do 30. maja. Izžrebani reševalci dobijo nagrade v uredništvu Čevljarja.

ZAHVALE

Ob prezgodnji izgubi brata

JOŽETA KOČEVAR-DUŠKA
borca NOV

se zahvaljujem sodelavcem oddelka 510 za izkazano pozornost in izrečena sožalja, kakor tudi delovnemu kolektivu za pismeno sožalje.

Slavko Kočevar z družino

Ob boleči izgubi dragega očeta

JANEZA ALJANČIČA

se najlepše zahvaljujem delovnemu kolektivu Peko za izraženo sožalje. Posebno se zahvaljujem sodelavcem v oddelku 524 za podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Jožica Aljančič

Ob smrti dragega očeta

JOŽETA DORNIG

se sodelavkam in sodelavcem iz ERS iskreno zahvaljujem za podarjeni venec. Iskrena hvala vsem za pozornost in razumevanje.

Milan Dornig

Ob odhodu iz tovarne se vsem delavcem, ki so zaposleni v montažnem oddelku 523, vsem obračunovalkam ter stroškovnemu računovodstvu najlepše zahvaljujem za tako lepo izbrana darila, ki mi bodo ostala v trajnem spominu.

Želim vam vsem mnogo sreče in delovnih uspehov.

Vida Zupan

Vsem sodelavcem vratarske službe in ostalim, se ob odhodu v pokoj iskreno zahvaljujem za darilo in pozornost.

Pri nadaljnjem delu pa jim želim še veliko delovnih uspehov.

Šinigoj Alojz

Zahvaljujem se svim kolegama prve grupe na pažnji to jest poklonu koji sam primio, kao šefu prodajne organizacije drugu Jazbecu na susretljivosti u pojedinim momentima želim puno uspeha svima u poslu i životu

bivši kolega Ferko

Vsem sodelavkam in sodelavcem se ob mojem odhodu iz tovarne zahvaljujem za darilo, obenem pa želim vsem veliko delovnih uspehov

Jana Mirt

Vsem delavkam in delavcem
naše tovarne čestitam ob
njihovem prazniku 1. maja z
željo, da ga čimbolj veselo
in predvsem delovno praznujejo
Tovariški pozdrav
Vojak Malkič
Damjan

VOJAKI NAM PIŠEJO

Hvala za pozdrave in čestitke. Oglasi se še, čas vrnitve bo tako bližji.

Urednica

TISKARSKI ŠKRAT

V prejšnji številki jo je na dveh mestih zagodel tiskarski škrat. Pri ZAHVALI je bilo napisano Irena Dornig čeprav je pravilno IRMA Dornig.

Pri petdesetletnikih pa je pravilno BUČAN FRANC (današnji inovator in nagrajenec) in ne Bušan.

Prosimo, da nam oprostite.

Dolgoletnemu članu uredniškega odbora JANEZU KALIŠNIKU ob lepem, častitljivem jubileju iskrene čestitke.

MALE MODROSTI

Mnogih se mora bati tisti, ki se ga mnogi boje.

Wilhelm Raabe

Ni ga zdravila za strah.

Škotska modrost

Narava je edina knjiga, ki na vseh listih nudi veliko vsebine.

Goethe

Z vplivom je tako kot z varčevanjem: čim manj ga uporabimo, temveč ga imamo.

Anrew Young

Pogum je umetnost prikrivati svoj strah.

E. W.

Tujci so prijatelji, ki jih še nismo spoznali.

R. L.

Vsaka beseda je kavelj, na katerega je mogoče obesiti misli.

H. W. B.

Pogum ti daje že dejstvo, da nobena težava ne traja večno, da niti ne more dolgo trajati.

Epikur

Bogastvo radosti ni odvisno od revščine, temveč samo od zadovoljnega srca.

F. Gotthelf

Srečen spomin je na tem svetu mogoče resničnejši od sreče.

Alfred de Musset

Nekateri žrtvujejo zdravje, da si pridobijo bogastvo; potem pa žrtvujejo premoženje, da bi spet ozdraveli.

John Priestley

Mož je veletok, žena je jezero.

Kurdski rek

Kdor se te boji, če si tu, te bo sovražil, ko ne boš tukaj.

Angleški rek

Brez napake občuješ z ljudmi tedaj, če si hkrati pošten in ljubeznen.

J. P.

So mrtveci, ki bi jih bilo treba še enkrat ubiti.

Bigot

Več bolečine povzroči misel na smrt, kot smrt sama.

Schopenhauer

Vojna je lov, kjer je človek človeku divjačina.

Georgij Plehanov

Ljudje šele takrat prenehajo metati kamenje na svoje velike duhove, ko jim postavijo spomenik.

Saphir

Velika pričakovanja, majhni dosežki, takšno je življenje.

Balzac

Svoboda je kot voda; če je ne osvežujemo izhlapi.

Robert Bold

Življenje je podobno olimpijskim igram: nekateri trgujejo, drugi gledajo, tretji se borijo.

Pitagora

Človek je ustvarjen zato, da živi v krčih nemira ali pa v mrtvilu dolgočasje.

Voltaire

Znanost napreduje korakoma, ne skokoma.

Macaulay

Ustvarjanje novih stvari je težko za vsakega človeka.

Vuk Karadžić

Znanost mora biti okrepljeno.

Hugo

Zviti ljudje znanost prezirajo, preprosti se ji čudijo, modri jo koristijo.

Bacon

Kot lahko dnevno svetlobo vidiš skozi male luknjice, tako se tudi človekov značaj kaže v malih stvareh.

S. Smiles

4. JUNIJ – PRAZNIK KRVODAJALCEV KRI JE ŽIVLJENJE

4. junija 1945. leta je pri nas v Sloveniji začela organizirano delovati transfuzijska služba; in ta dan vsako leto praznujejo krvodajalci kot svoj praznik.

Mejnik v krvodajalstvu je leta 1953. Takrat se je ukinilo prodajanje krvi. Prešli smo na brezplačno, prostovoljno in anonimno krvodajalstvo. Marsikdo se je takrat spraševal, ali se bodo količine krvi zmanjšale ali povečale. Rdeči križ Slovenije je v sodelovanju s sindikati začel zbirati krvodajalce, akcija je tako stekla in uspela, še več, preseгла je vsa pričakovanja. V petindvajsetih letih je število darovalcev krvi naraslo za več kot petkrat. Vsakoletne akcije odvzema krvi se v Trzinu udeležijo okoli 700 prostovoljnih darovalcev krvi, od tega več kot 200 iz naše delovne organizacije. Krvodajalstvo je močno razširjeno tudi v Ljubljani.

Tam organizirajo odvoz krvi kar v tovarniški menzi.

Upravičeno smo lahko ponosni na vse te ljudi, ki stojijo na straži zdravja.

Rekorder med krvodajalci v našem kolektivu je ADOLF KOKALJ pomočnik pri mešanju zmesi v gumarni. Zdrav je bil kot dren, zato je 26 krat daroval kri in pomagal tistim, ki jih je zdravje pustilo na cedilu.

Prvič je dal Adolf kri na Golniku. Tudi večkrat na leto. Da je postal krvodajalec, ga je vodila želja pomagati drugim. Nikoli se po odvzemu ni počutil slabo, zato je to lepo in častno dejanje ponovil tolikokrat.

Adolf Kokalj, naš najbolj prizadeven krvodajalec. Trenutno je v bolniškem staležu (zaradi težav s hrbtenico ima opornico).

V TEKU SO PRIPRAVE

POBRATENJE OBČIN TRŽIČ IN LUDBREG

Na osnovi dolgoletnega uspešnega sodelovanja med Pekom in Budućnostjo iz Ludbrega in prizadevanj za razširitev sodelovanja na gospodarskem kot tudi družbenopolitičnem in društvenem področju, je bila na zboru združenega dela SO Ludbreg podana pobuda za sklenitev pobratenja med občinama Ludbreg in Tržič.

Delegacije Peko in Konferenca delegacij za zbor združenega dela so razpravljale o tej pobudi in predlagale zboru združenega dela SO Tržič, da razširi dnevni red zбора združenega dela z dodatno točko POBRATENJE OBČINE TRŽIČ Z OBČINO LUDBREG.

Poleg uspešnega gospodarskega sodelovanja med Pekom in Budućnostjo, ki se širi in krepi, so možne tudi povezave na ostalih področjih gospodarstva, katere naj bi utrjevale tudi tesnejše povezave na področjih družbenopolitičnega športnega in kulturnega sodelovanja med občinama.

Zbor združenega dela in družbenopolitični zbor SO Tržič sta razpravljala o predlogu in sprejela sklep, da se do prihodnje seje pripravi tekst odloka o pobratenju.

PRED TVOJIM GROBOM, DRUŽE

Nada MARTINKOVIČ, delavka v tozdu Budućnost se čedalje bolj uvlejavlja na literarnem polju. Ob obletnici smrti našega dragega Tita je svoje občutke strnila v pesem.

Čuješ li, usnuli družo
odjeke koraka mnogih?
To narod Tvoj poput rijeke
kraj tvoga groba protiče.

Al' nismo posustali, družo
u stravi u užasu rata!
Bodreni riječima Tvojim
nismo se zgaziti dali!

Na licima ponos i tuga,
u mnogim očima suze ...
U tjeskobnoj tišini
svako ti srce kliče

Zasjala je sloboda
nad izmučenom zemljom.
Mnogi heroji naši
nisu uzalud pali!

Čuvaj nas, voljeni družo!
Ti nisi mrtav u grobu!
Ti si u srcima našim!
Ti si u našoj krvi!

Izmrčvarenoj zemlji,
zgaženoj, goloj i jadnoj,
dugo je trebalo, družo,
liječiti duboke rane.

Jer dok smo u mraku bili,
u krvavoj kaljuži rata,
svijetlo i moć slobode
Ti si naslutio prvi.

I opet s Tobom na čelu,
al' sada u pjesmi i radu
proživjesmo, neumorni družo,
mnoge udarničke dane.

Ječala je zemlja
pod teškom tuđinskom
stegom.

Diljem domovine naše
niču gradovi, sela.
Grade se ceste i pruge,
klasa u poljima žito.

Domovi su mnogi postali
zgarišta pusta.

U svemu što imamo danas,
stečeno u bratstvu i jedinstvu,
osjeća se prisustvo Tvoje
i moć Tvoga imena — TITO!

Crna je dušmanska ruka
palila, gušila, klala ...
Djeci je umjesto mlijekom
krvlju punila usta.

I bude li trebalo opet
braniti rođenu grudu,
nadahnuti djelima Tvojim
u obranu čemu stati.

Svuda su umjesto cvijeća
cvjetale krvave rane.
Crvena bila su polja,
crvena u rijeci voda.

Crnjelo nebo se naše
od gustog barutnog dima.
U toj dubokoj tmini,
nedostižna sloboda ...

MI TI se kunemo, družo,
ovdje pred Tvojim grobom:
SLOBODU I ZEMLJU SVOJU
NIKOME NEĆEMO DATI!

ŠTAFETA MLADOSTI

PRISRČEN SPREJEM

Štafeta mladosti — simbol bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, simbol samoupravljanja in neuvrščenosti Jugoslavije in velike ljubezni do našega voditelja in učitelja Josipa Broza Tita, je prISRČNO sprejeta na vsej svoji dolgi poti.

V Tržiču smo štafeto pričakali in pospremili 27. aprila pred paviljonom NOB. Štafetno palico je prinesla Lidija Fornazarič, delegat občine Tržič za tretji kongres samoupravljalcev.

čevljar

Glasilo delovne organizacije tovarne obutve PEKO Tržič n. sol. o. — Ureja uredniški odbor: Janez Kalšnik, Edo Košnjek, Nataša Meglič, Marjan Markič, Anton Simonič, Karel Zajc, Ivan Zaplotnik, Vera Umek, Marija Slapar — glavni in odgovorni urednik. — Naslov uredništva: »PEKO« Tržič, telefon 50-260 int. 217. — Tisk TK Gorenjski tisk Kranj. — Izhaja enkrat mesečno v nakladi 3200 izvodov v slovenskem in 1400 izvodov v srbohrvaškem jeziku. — Glasilo dobijo člani delovne organizacije, študenti, vajenci in upokojeanci brezplačno.